

BERGEIJK POORT DER BEVRIJDING

Bergeijk neemt in de geschiedschrijving over de Bevrijding een onopvallende plaats in. En toch, Bergeijk mag zich beroemen op een primeur die geen andere gemeente in Brabant te beurt is gevallen. Het gebeurde op 11 september 1944 dat de eerste geallieerde verkenningseenheid zich over de Nederlands-Belgische grens waagde. Het waren twee scoutcars van het 2nd Household Cavalry Regiment onder commando van Lt. Buchanan Jardine. De opdracht was om na te gaan of de brug over de Dommel nog intact was.

Dat deze verkenning niet zonder gevaar was zou spoedig blijken. In de bossen langs de Luikerweg aan de Barrier lagen de Duitsers op de loer.

Nog voordat de scoutcars over de grens konden terugkeren had zich op Bergeijks grondgebied, de laatste km vóór de grensovergang, een drama afgespeeld, waarbij twee mannen uit Borkel en Schaft om het leven kwamen en anderen ernstig werden gewond.

Tientallen Bergeijkenaren die de bevrijders in Lommel Kolonie wat al te voorbarig gingen begroeten ontsnapten wonder boven wonder aan hetzelfde lot. Hoewel op 11 september als het ware de poort van de bevrijding hier al op een kier werd gezet, zou de grote doortocht in het kader van Market Garden pas plaatsvinden op zondag 17 september. Bergeijk zelf werd pas op 18 september bevrijd. Enkele dagen later, in de nacht van 21 op 22 september, kwam de Koninklijke Nederlandse Brigade Prinses Irene via de Bergeijkse Barrier terug in het vaderland.

Monument

Bovenstaande gebeurtenissen bracht het Comité 'Bergeijk 50 Jaar Bevrijd' op de gedachte aan de grensovergang een monument op te richten. Het monument kreeg de toepasselijke naam: 'Bergeijk Poort der Bevrijding'. Het kon worden verwezenlijkt dankzij de spontane medewerking en geldelijke ondersteuning van de directie van GWK (Grens Wissel Kantoor), Moeskops' Bouwbedrijf en het Gemeentebestuur van Bergeijk.

Het centrale deel bestaat uit een granieten plaat afkomstig uit India. De afmetingen zijn 3,25 x 1,45 m. exclusief de onderbouw. Het gewicht bedraagt ongeveer 3,5 ton, de naam van monument waardig. De steen werd gepolijst door Steenhouwerij Van Ham in Lommel. De artistieke invulling werd verzorgd door de firma Haverbeke in St.-Huibrechts Lille.

Naast 'BERGEIJK POORT DER BEVRIJDING' worden op het monument bovenstaande gebeurtenissen met een sprekende tekst weergegeven. Bovenaan prijkt het kleurige gemeentewapen van Bergeijk; aan weerszijden van de tekst schitteren de emblemen van de Prinses Irene Brigade en van het Household Cavalry Regiment (Royal Horse Guards en The Life Guards). Het geheel wordt omzoomd door een fraaie beplanting. Het monument kreeg een plaats tegenover grenspaal 186.

Op zondag 11 september 1994, voor de middag om half 12, vond de plechtige onthulling plaats

van het Bergeijkse bevrijdingsmonument. Dat geschiedde door Sir Rupert Buchanan Jardine, de commandant van het eerste uur, samen met burgemeester drs. A.A.J. van Poppel. Vervolgens bracht Gedeputeerde drs. L.J.J. van Nistelrooij een bloemenhulde namens het bestuur van de Provincie Noord-Brabant. Ook de Vereniging van Oud-Strijders van de Koninklijke Nederlandse Brigade Prinses Irene was bij deze historische gebeurtenis ruimschoots vertegenwoordigd.

Memorial

Na de middag om drie uur volgde de onthulling van een kleiner monument. Dat kreeg een plaats dichtbij een bomkrater aan de Borkelsedijk. Nabij deze plek sloeg in de nacht van 21 op 22 juni 1943 een bommenwerper te pletter. Een van de overlevenden, Eric Lapham, was met zijn echtgenote uit Engeland overgekomen om de onthulling te verrichten. Als navigator van de Wellington, een toestel van de Royal Canadian Air Force, wist hij met twee van zijn makkers de crash te overleven. Twee andere bemanningsleden vonden bij deze vliegcrash een tragische dood. Na de onthulling legden telkens twee leerlingen van de zeven Bergeijkse basisscholen een bloemenhulde aan alle bevrijders die de Tweede Wereldoorlog hebben overleefd en de tallozen die voor onze vrijheid hun leven hebben geofferd.

Een pluim voor Steenhouwerij Van Ham en Moeskops' Bouwbedrijf was zeker op zijn plaats. Zowel de steen voor dit memorial als de plaatsing daarvan waren een geschenk aan de Bergeijkse gemeenschap.

De betekenis van een monument is meer dan een mooie steen. Eigenlijk kunnen er niet genoeg monumenten zijn. Monumenten, die de generaties van de toekomst erop wijzen dat zij moeten voorkomen wat hun ouders en grootouders, ook hier in Bergeijk, nog zo kort geleden hebben meegemaakt. Hier op een stille plek, midden in de Bergeijkse natuur, daar kon gebeuren wat geen mens ooit tevoren had gedacht of verwacht. Nooit zal het juiste aantal achterhaald worden van de vele gesneuvelden en gewonden die zowel aan de zijde van de bevrijders als van de bezetters op ons grondgebied gevallen zijn. De 23 graven van geallieerden bij de oude Hofkerk liggen nog vers in onze herinnering. Al in 1945 waren er plannen om daar een monumentale muur omheen te bouwen. Met het vooruitzicht dat deze gesneuvelden zouden worden herbegraven op het Britse oorlogskerkhof aan de Luikerweg zijn die plannen destijds niet doorgedaan. Ook deze 23 jonge mensen gaven hun leven voor onze vrijheid.

Vrijheid is kostbaar en broos als glas, en daarom is waakzaamheid geboden. Dat geldt voor altijd en voor overal. Ook kleine vormen van discriminatie en onverdraagzaamheid kunnen ontaarden in grote geschillen. Er is maar een kleine vonk nodig voor een groot vuur. Laat dat de betekenis zijn van onze Bergeijkse monumenten. Het zijn geen pronkstukken om anderen ermee de loef af te steken. Ze zijn bedoeld als een eerbetoon aan onze bevrijders en niet in de laatste plaats als een baken voor onze waakzaamheid.

Johan Biemans



foto Johan Biemans